

Cuprins

1. Texanul	9
2. Clevinger.....	21
3. Havermeyer	29
4. Doctorul Daneeka	42
5. White Halfoat Indianu'	52
6. Joe Flâmindul.....	68
7. McWatt	80
8. Locotenentul Scheisskopf.....	91
9. Maiorul Major Major Major	110
10. Wintergreen	140
11. Căpitanul Black.....	149
12. Bologna	158
13. Maiorul de Coverly.....	175
14. Puștiul Sampson.....	187
15. Piltchard și Wren	193
16. Luciana	203
17. Soldatul în alb	219
18. Soldatul care vedea totul dublu	234
19. Colonelul Cathcart.....	248
20. Caporalul Whitcomb	262
21. Generalul Dreedle	276
22. Milo, primarul.....	297
23. Bătrînul lui Nately	317
24. Milo	332
25. Capelanul	354
26. Aarfy.....	381
27. Sora Duckett	390
28. Dobbs	407
29. Peckem	423

30. Dunbar	439
31. Doamna Daneeka	453
32. Colegi de cameră ai lui Yo-Yo	459
33. Tirfa lui Nately	467
34. Ziua Recunoștinței	478
35. Milo militantul	488
36. Pivnița	500
37. Generalul Scheisskopf	517
38. Sora cea mică	520
39. Cetatea eternă	536
40. Clenciul 22	557
41. Snowden	569
42. Yossarian	583

H JOSEPH HELLER

Catch-22

Traducere din limba engleză și note
de Sanda Aronescu

POLIROM
2014

Capelanul își coborî privirea spre brațul lui, surprins de roșia pe care îl poftise s-o ia colonelul Cathcart.

— Am luat-o din biroul domnului colonel Cathcart, să trăiți, reuși el să răspundă.

— Colonelul știe că ai luat-o?

— Da, să trăiți. El mi-a dat-o.

— În acest caz, e în regulă, spuse îmblinzit colonelul Korn.

Zimbi cu răceală, indesîndu-și cu pollicarele faldurile mototolite ale cămășii în pantaloni. În ochi îi apăru o sticlire de răutate tainică, satisfăcută.

— De ce te-a chemat colonelul Cathcart, părinte? Capelanul amuți o secundă, neștiind ce să spună.

— Nu cred că ar trebui să...

— Să faci rugăciuni pentru editorii de la *The Saturday Evening Post*?

Capelanul schită un zîmbet.

— Da, să trăiți.

Colonelul era încîntat de intuiția lui. Rîse disprețuitor.

— Să știi, mă temeam că va născoci ceva atît de ridicol de cum va vedea *The Saturday Evening Post* de săptămîna asta. Sper că ai reușit să-i explici că este o idee inacceptabilă.

— S-a hotărît să n-o aplice.

— Bravo. Mă bucur că l-ai convins că editorii de la *The Saturday Evening Post* nu sînt dispuși să relateze de două ori aceeași poveste numai ca să-i facă publicitate unui colonel obscur. Cum mai e viața în sălbăticie, părinte? Reușești să te descurci?

— Da, să trăiți. Totul e-n regulă.

— Bravo. Mă bucur să aud că n-ai motive să te plîngi. Să ne spui dacă ai nevoie de ceva ca să te simți bine. Noi toți dorim să te bucuri de o viață bună acolo.

— Vă mulțumesc, să trăiți. O să vă spun.

Dinspre sala de dedesubt se ridică un zumzâit din ce în ce mai puternic. Era aproape ora mesei

și primii sosiți pătrundeau în sălile popotei cartierului general, recruții și ofițerii împărțindu-se în săli de mese diferite, situate față-n față în rotonda arhaică. Colonelul Korn încetă să zîmbească.

— Parcă ai luat dejunul cu noi aici acum o zi sau două, nu-i așa, părinte? întrebă el cu înțeles.

— Da, să trăiți. Alaltăieri.

— Așa m-am gândit și eu, spuse colonelul Korn, apoi tăcu, pentru ca vorbele sale să-și facă efectul. Stai liniștit, părinte. O să te conduc cînd îți va veni din nou rîndul să mîninci aici.

— Vă mulțumesc, să trăiți.

Capelanul nu știa precis în care dintre sălile celor cinci ofițeri și ale celor cinci recruți era programat să ia masa în ziua aceea, căci sistemul de rotație stabilit pentru el de colonelul Korn era complicat și își uitase carnetul cu socoteli în cort. Capelanul era singurul ofițer de la cartierul general al regimentului care nu locuia în clădirea din piatră roșie mucegăită a cartierului general al regimentului și nici în vreuna din construcțiile satelit mai mici care se înălțau deasupra terenurilor, într-o configurație disjunctă. Capelanul trăia într-o poiană din pădure, la circa șase kilometri, între clubul ofițerilor și prima dintre cele patru zone ale escadrilei, care se înșiruiau începînd de la cartierul general al regimentului, pînă hăt departe. Capelanul locuia singur, într-un cort pătrat spațios care îl servea și de birou. Noaptea ajungea pînă la el zarva chefurilor de la clubul ofițerilor, care-l ținea adeseori treaz, zvîrcolindu-se pe pat, în exilul lui pasiv, pe jumătate voluntar. Nu era în stare să evalueze efectul pastilelor slabe pe care le lua din cînd în cînd ca să poată dormi și după aceea se simțea vinovat zile întregi.

În poiana din pădure nu locuia cu capelanul decît asistentul lui, caporalul Whitcomb. Caporalul Whitcomb era ateu și un subordonat nemulțumit, care avea impresia că putea face treaba capelanului mai bine decît o făcea el și de aceea se considera

o victimă a inechității sociale. Locuia într-un cort propriu, la fel de spațios și de pătrat ca al capelanului. Era pe față mitocan și disprețuitor cu capelanul, după ce descoperise că acesta nu-i făcea nimic. Între marginile celor două corturi din poiană nu era mai mult de vreun metru și jumătate.

Colonelul Korn însuși concepuse acest mod de viață pentru capelan. Un motiv serios pentru care capelanul trăia în afara clădirii cartierului general al regimentului era teoria colonelului Korn că, locuind într-un cort, precum majoritatea enoriașilor săi, capelanul va comunica mai îndeaproape cu ei. Un alt motiv serios era faptul că prezența capelanului în preajma cartierului general i-ar fi stînjnit pe ceilalți ofițeri. Una era să menții legătura cu Dumnezeu, și cu asta erau toți de acord; alta era însă să-L simți în coasta ta douăzeci și patru de ore pe zi. În ansamblu, după cum se exprimă colonelul față de maiorul Danby, ofițerul responsabil de operațiunile grupului, un tip tîfnos, cu ochi holbați, capelanul ducea un trai dulce; nu prea avea altceva de făcut decît să-și plece urechea la necazurile altora, să îngroape morții, să-i viziteze pe cei căzuți la pat și să officieze slujbele religioase. Și nu prea mai avea mulți morți de îngropat, sublinie colonelul Korn, de cînd atacurile avioanelor germane de luptă încetaseră practic și de cînd aproape nouăzeci la sută din victimele care încă se mai înregistrau, estima el, piereau în spatele liniei inamice sau dispăreau în nori, unde capelanul nu mai avea nici o treabă cu rămășițele pămîntesti. Cu siguranță că nici slujbele religioase nu erau prea obositoare, deoarece se oficiau o singură dată pe săptămînă în clădirea cartierului general al regimentului și la ele participau foarte puțini oameni.

De fapt, capelanului începuse să-i placă viața în poiana din pădure. Atît el, cît și caporalul Whitcomb primiseră tot ce le trebuia, așa că nici unul n-ar fi putut invoca drept pretext lipsa de

confort pentru a cere permisiunea să se întoarcă în clădirea cartierului general. Capelanul lua prin rotație micul dejun, prânzul și cina în serii separate, în cele opt săli de mese ale escadrilei, lua fiecare a cincea masă în popota recruților de la cartierul general al regimentului și fiecare a zecea masă la popota ofițerilor. Acasă la el, în Wisconsin, capelanul avusese pasiunea grădinăritului și îi creștea inima, copleșit de o splendidă senzație de rodnicie, de câte ori admira ramurile joase și spinose ale copacilor sfrijțiți, bălăritile și desigurile care-i ajungeau pînă la talie și între care era aproape zidit. În primăvară, își dorise să sădească begonii și verbine într-un strat îngust în jurul cortului său, dar teama de răzbunarea caporalului Whitcomb îl făcuse să se răzgîndească. Capelanul se bucura de intimitatea și izolarea oferite de verdeata din jur și de atmosfera de visare și meditație stimulată de viața lui de acolo. Tot mai puțini oameni veneau să-i spună necazurile lor și își îngăduia să fie recunoscător și pentru asta. Capelanul nu era prea sociabil și conversația nu-i era la îndemînă. Simțea lipsa soției și a celor trei copii mici, iar ea îl simțea de asemenea lipsa.

Ce îl deranja cel mai mult pe caporalul Whitcomb la capelan, în afară de credința lui în Dumnezeu, era lipsa lui de inițiativă și de agresivitate. Caporalul Whitcomb considera slaba participare la slujbele religioase o tristă oglindire a propriului său statut. Minteă lui zămislea cu febrilitate noi idei incitante pentru declanșarea măreței reînvieri spirituale al cărei autor se visa – mese în pădure, întruniri la biserică, scrisori tip expediate familiilor celor morți și răniți în luptă, cenzură, Bingo. Dar capelanul îl boicota. Pe caporalul Whitcomb îl scotea din sărite constrîngerea capelanului, pentru că el descoperea pretutindeni loc de mai bine. Oamenii de solul capelanului, conchidea el, se făceau vinovați de proasta reputație a religiei și de faptul că amîndoi erau socotiți niște paria. Spre deosebire de capelan,

caporalul Whitcomb detesta izolarea la care era supus în poiana din pădure. Una dintre primele măsuri pe care intenționa să le ia după ce va scăpa de capelan va fi mutarea în clădirea cartierului general al regimentului, unde putea fi în miezul lucrurilor.

Cînd capelanul se întoarse cu mașina în poiană, după ce îl părăsise pe colonelul Korn, îl găsi pe caporalul Whitcomb afară, în picla înăbușitoare, discutînd pe un ton conspirativ cu un necunoscut rotofel, îmbrăcat cu un halat de catifea relată maro și pijama de flanel gri. Capelanul recunoscu halatul de baie și pijamaua din dotarea spitalului. Necunoscutul avea gingiile vopsite în violet; halatul de catifea reiată era împodobit la spate cu o fotografie a unui B-25 plonjînd printre flăcările portocalii ale tirului artileriei antiaeriene și în față cu șiruri ordonate de bombe minuscule, care reprezentau cele șazeci de misiuni de luptă efectuate. Pe capelan îl șocă atît de mult ceea ce vedea, încît incremeni, cu privirea fixă. Cei doi își întrerupseră conversația și îl așteptară să plece, într-o tăcere de mormînt. Capelanul se grăbi să intre în cort. Îi auzi sau i se păru că îi aude chicotînd.

Caporalul Whitcomb intră peste o clipă și îl întrebă:

— Care e situația?

— Nimic nou, răspuse capelanul, ocolindu-i privirea. M-a căutat cineva?

— Doar țicnitul ăla de Yossarian. Face numai boacâne, nu-i așa?

— Nu sînt convins că e cu adevărat țicnit, observă capelanul.

— Bravo, ia-l apărarea, spuse caporalul Whitcomb pe un ton jignit, după care ieși.

Capelanului nu-i venea să creadă că Whitcomb se simțise jignit din nou și că ieșise cu adevărat. De îndată ce a crezut, caporalul Whitcomb intră din nou.

— Întotdeauna lei partea altora, îl acuză caporalul Whitcomb. Nu-i susții pe oamenii tăi. E unul dintre cusururile tale.

— N-am intenționat să-i iau partea, se scuză capelanul. Am făcut o simplă afirmație.

— Ce voia colonelul Cathcart?

— Nimic important. A vrut doar să discutăm posibilitatea de a rosti rugăciuni în sala de instruire înaintea fiecărei misiuni.

— Foarte bine, să nu-mi spui, îl repezi caporalul Whitcomb și ieși din nou.

Capelanul se simțea îngrozitor. Oricât de politicoș se străduia să fie, părea că reușea întotdeauna să jignească sensibilitatea caporalului Whitcomb. Își plecă privirea cuprins de remușcări și văzu că ordonanța pe care l-o virise pe gît colonelul Korn pentru a face curat în cort și pentru a avea grijă de lucrurile lui uitase iarăși să-i lustruiască pantofii.

Caporalul Whitcomb se întoarse înăuntru.

— Nu ai încredere în informațiile pe care ți le dau, se văicări el cu agresivitate. Nu ai încredere în oamenii tăi. Este încă unul dintre cusururile tale.

— Ba am încredere, îl asigură capelanul, simțindu-se vinovat. Am foarte multă încredere în tine.

— Atunci cum rămîne cu scrisorile astea?

— Nu, nu acum, se rugă capelanul umil. Lasă scrisorile. Te rog, nu începe iar. O să te anunț dacă mă voi răzgîndi.

Caporalul Whitcomb părea furios.

— Nu zău? Sigur, îți convine să stai aici și să clatini din cap, în timp ce eu fac toată treaba. L-ai văzut pe tipul de afară cu chestiile alea pictate pe halat?

— Vrea să-mi vorbească?

— Nu, spuse caporalul Whitcomb, după care ieși.

În cort era o zăpușcală jilavă și capelanul simți că îl trec sudorile. Ascultă, ca unul care trage fără să vrea cu urechea, zumzetul nedeslușit al gîsurilor scăzute de afară. Ședea inert la masa de bridge șubredă care-i servea drept birou, cu buzele strînse, cu ochii golți de orice expresie, cu fața de o paloare ce bătea spre ocru, presărată cu vechi ciorchini de